

WACHTKAMER HAVENSTRAAT

Wachtkamer Havenstraat

TANJA TE BEEK

Tekeningen:

HABTOM WELDEMICHAEL

© 2016 T. te Beek / Uitgeverij U2pi

Titel: Wachtkamer Havenstraat

Auteur: Tanja te Beek

Illustraties: Habtom Weldemichael

De illustraties zijn portretten van bewoners van de Havenstraat.
Deze zijn willekeurig geplaatst en komen niet overeen met de
personen die op de betreffende pagina beschreven worden.

Uitgeverij U2pi BV, Den Haag

Website uitgever: www.jouwboek.nl

ISBN: 978-90-8759-649-1

NUR: 747

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden
verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbe-
stand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze,
hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of
enige andere manier, zonder voorafgaande toestemming van de
uitgever.

INHOUD

Inleiding	9
De krar	13
Eten in de kerk	19
Eten bij Abys	23
Een trui is geen jas	28
Gebreab heeft een broer	30
Het verhaal van Mebrahtom	33
Drachten	38
My teacher	45
Facebookproblemen	47
Koken in mijn huis	49
Muziekmiddag	54
Bezoek aan een school	61
Cabaret	65
Teame: rouw	68
Bent u de begeleider?	72
Mehdi: de telefoonman	77
Naar de boerderij	78
Naar de werkplaats	83
Naar het restaurant	86
Stage Mebrahtom	88
Vrijwilligerswerk Melake	91
Mag het nou of mag het nou niet?	95
Kerst hier	101
Kerst daar	103

Suzanna Lubrano	106
Are you sure?	111
De Schaduw	113
Inspreken bij de gemeente	119
Eindelijk transfers	124
En toen gingen ze weg	127
Het bos in gestuurd	133
De langste dag	139
Acht dagen extra	144
Dat klopt niet!	147
Negen maanden erbij	150
Een weekendje in Amsterdam	153
Koffie in de kerk	157
Dit had ook mij kunnen overkomen	159
Laatste dag Leger des Heils	161
Capoeira	166
Je geeft me kussen	169
Scheepvaartmuseum	170
Hongerstaking	174
Habtu spreekt ineens geen Engels meer	177
Op bezoek in Nijmegen	179
Feestje in mijn huis	183
Hongerstaking beëindigd	190
De bijna-laatste Eritreeërs vertrekken	194
Wij missen de mensen van Amsterdam	196
Hoe gaat het nu?	203
Noot	209
Dank aan	210

Definitives	212
Links	214

INLEIDING

In september 2015 kwam een ongekend groot aantal asielzoekers naar Nederland; zo'n 57.000. Nou ja, ongekend, in de jaren 90 kwamen er vergelijkbare aantallen mensen, zo'n 53.000, vooral uit voormalig Joegoslavië, maar dat weten veel Nederlanders niet meer. En de overheid was niet meer voorbereid op zulke aantallen, en moest zijn toevlucht nemen tot sporthallen en andere stel-op-sprong oplossingen om mensen tijdelijk onder te brengen.

In de *Echo*, de plaatselijke gratis weekkrant, las ik dat in de Wethouder Verweijhal in Amsterdam-Oost vluchtelingen werden opgevangen. Die hal ken ik wel; een paar maanden eerder hadden we daar de workshop van onze capoeiragroep. Op de terugweg van mijn werk fietste ik er eens langs om te kijken of ik misschien iets kon doen. Want een paar honderd mensen, vers in Nederland, die met z'n allen in een sporthal slapen; die hebben vast wel wat nodig.

De portier liet me niet naar binnen. Dat vond ik jammer, want ik ben nu eenmaal nieuwsgierig. Hoe ziet dat er uit: een paar honderd asielzoekers die bivakkeren in een sporthal? Hoe is de sfeer? Is het lawaaiërig? Stinkt het? Maar logisch vond ik het ook, want die asielzoekers

hebben vast geen behoefte aan gluurders. Bovendien weet je niet wie je binnen laat. Elders in het land waren er net incidenten geweest die te maken hadden met de komst of de aanwezigheid van asielzoekerscentra. Een demonstratie tegen de komst van een AZC in Enschede verliep grimmig, en fora als *Geenstijl* stonden vol reacties als ‘het zijn gelukszoekers’, ‘hier komt pleuris van’, ‘ze komen uit de staatsruif eten’, en ‘er zijn voor Nederlanders al veel te weinig huizen, dus het land is vol’.

Naar binnen mag ik dus niet, maar de portier is een vriendelijke reus. Als ik hem vraag of ik iets kan doen voor de mensen binnen, wijst hij me op een papier op de voordeur. Daar staat de naam van een Facebookgroep waarop wordt gemeld waar de asielzoekers behoefte aan hebben. Ik schrijf de naam over. Dat is nog niet makkelijk, want het is een lange naam, en de deur schuift de hele tijd open en dicht, want allerlei leveranciers en natuurlijk de asielzoekers zelf lopen in en uit. Pas later bedenk ik dat een foto nemen simpeler was geweest.

Twee dagen later kijk ik eens op die Facebooksite, die al snel bekend staat als ‘dé Facebooksite’. Ik lees dat de Verweijhal alweer leeg is, en dat de mensen zijn verhuisd naar een voormalig kantoorpand in de Bijlmer en een voormalige gevangenis in Amsterdam-Zuid. Er is op dat moment veel behoefte aan kleding, vooral onderbroeken, en lichaamsverzorgingsartikelen. En aan mensen die

activiteiten willen organiseren. En het Leger des Heils, die de opvang nu runt, zoekt vrijwilligers.

Nog twee dagen later koop ik een stapeltje boxershorts bij de Hema en ga op zoek naar de voormalige gevangenis in de Havenstraat in Amsterdam-Zuid. Dat is niet zo moeilijk. De Havenstraat blijkt een klein straatje te zijn, waar behalve een tankstation, een tramremise en een loods met tweedehands spullen alleen de gevangenis met zijn glazen koepeldak staat. Op deze locatie verblijven alleen mannen. Alleenstaande mannen, of mannen van wie de vrouwen en kinderen zijn achtergebleven in het land waar ze vandaan komen.

Ik geef de boxershorts aan de portier en vraag hoe ik bij het Leger des Heils kan vrijwilligen. Hij roept de dame die die dag de scepter zwaait naar de deur. Zij noteert mijn naam en mailadres, vraagt: ‘Wanneer kan je?’ en wederom twee dagen later meld ik mij om zeven uur ’s morgens bij de portier. Ik, slaapkop en overtuigd atheïst, trek om zeven uur ’s ochtends een Leger des Heilspolo aan en zet met andere vrijwilligers het ontbijt klaar. In de tussenliggende dagen heb ik me via ‘de’ Facebooksite ook aangemeld als docent Nederlands, en voor ik het weet fiets ik minstens vier keer per week op en neer naar de Havenstraat.

Het is een bijzondere periode. Ik leer heel veel mensen kennen, zowel asielzoekers als vrijwilligers. Met sommigen klikt het zo goed dat het vrienden worden. Ik weet zeker dat ik ze over een paar jaar nog steeds spreek. Ook als ze een huis krijgen in een andere stad en hun familie naar Nederland is gekomen. En ook sommige collega-vrijwilligers zal ik blijven zien als we geen collega's meer zijn.

DE KRAR

Het begint allemaal met de krar. In de noodopvang voor vluchtelingen blijken leden van een Syrische band te zitten. Ze zijn apart van elkaar het land ontvlucht, maar stom toevallig komen ze alle drie in hetzelfde land, dezelfde stad, dezelfde noodopvang terecht. Natuurlijk hebben ze geen instrumenten meegenomen op het rubberen bootje van Turkije naar Griekenland. Maar ze willen heel graag weer spelen. Vrijwilligers Linda en Mehmet weten via Facebook snel gratis een gitaar voor Nawal en een trommel voor Shafiq op te duikelen. Maar Karim speelt klarinet, en dat instrument is veel duurder en dus moeilijker te verkrijgen.

Maar Mehmet, een vrolijke jonge Turkse jongen, is een doorzetter. Hij stelt de muzikanten voor een dagje met zijn auto te gaan rijden, onder het mom van 'Nederland laten zien'. Maar hij heeft een plan. Hij rijdt naar Friesland, naar iemand die via Facebook over de band heeft gehoord en die een klarinet heeft, maar hem nooit gebruikt. Karim begrijpt eerst niet dat het instrument voor hem is, en als dat doordringt vraagt hij wel tien keer of hij de klarinet echt, écht mag houden. Hij houdt hem vast alsof het een baby is: voorzichtig en liefdevol.

De band is weer compleet, compleet met instrumenten ook, en Linda en Mehmet vinden dat dat gevierd moet worden met een muziekavond in de noodopvang.

Op de dag van de muziekavond werk ik voor het Leger des Heils. Ik ga terug naar huis, doe een dutje, douche en trek een kleurige jurk aan. Terug in de noodopvang blijkt de sporthal al gezellig druk te zijn. Drie Eritreeërs poseren voor de wandkleden, die de sportzaal wat gezelliger moeten maken, en een vierde maakt foto's. Ze zien eruit als ware gentlemen, in prachtige, licht

glimmende pakken. Die hebben ze in de ‘winkel’ gevonden. In de winkel in de noodopvang ligt alle kleding die Amsterdammers binnen brengen nadat we daar op Facebook om hebben gevraagd. De bewoners hoeven niet te betalen voor de kleding. Deze opvang zit in de Havenstraat in Amsterdam-Zuid; een rijke wijk. Daar kun je zomaar prachtige pakken tegenkomen tussen de andere tweedehandskleding.

De Syrische band begint te spelen. Soms rustig, met de ontroerende klanken van Karims klarinet. Iedereen luistert stil. Soms speelt de band in een aanstekelijk tempo; dan dansen alle Syriërs. Ik denk dat het niet handig is om als één van de weinige vrouwen, en als medewerkster van het Leger des Heils bovendien, hier te gaan dansen tussen mannen die ik niet goed ken. Daarom ga ik maar zitten bij een groepje Eritreeërs. Ze dansen niet, want ze kennen deze muziek niet.

‘Spelen jullie muziek?’, vraag ik. ‘Nee’, schudden ze alle vier. ‘Ook niet iemand anders van jullie?’, vraag ik met een hoofdknik naar een ander groepje. Gemompel. Ik spreek Engels met ze, maar hun Engels is niet goed. Eigenlijk spreekt maar één van hen, Teklat, het een beetje. ‘Krar’, zegt hij. ‘Wat zeg je?’, vraag ik. ‘Krar’, herhaalt hij. ‘Wat is dat? Een band? Een instrument? Een muzieksoort?’, probeer ik. ‘Moment’.

Teklat pakt zijn telefoon en zoekt iets. Hij is niet zo handig met een telefoon en bovendien is de wifi hier langzaam. Maar dan duwt hij zijn telefoon in mijn handen. Ik zie op het scherm een zingende man in witte kleding. Als de camera uitzoomt, zie ik dat hij een harpachtig instrument speelt. 'Krar!' wijst Teklat aan. Aha, dat is dus een krar. En speelt Teklat, of één van de anderen dat dan? 'Ja, nou, nee, eigenlijk niet. Nu niet, want we hebben hier geen krar', antwoordt hij aarzelend. Ik besluit dat ik ga proberen er één te bemachtigen. Maar dat zeg ik niet, want ik heb geen idee of het zal lukken, en ik wil geen valse hoop wekken. En ik besluit ook dat ik de komende tijd de Eritreeërs in het oog houd. Hun bescheidenheid vind ik prettig, maar ik besef ook dat er je in Nederland niet ver mee komt.

Als ik thuis ben, zet ik direct een bericht op Facebook: 'Een krar. Tot vanavond wist ik niet wat het was, en nu zoek ik er een'. Al snel oppert een vrouw dat ik eens aan de band The Ex moet vragen of zij weten hoe ik aan een krar kom. Ze komen nogal eens in Ethiopië en hebben een cd gemaakt met Tsehaytu Beraki, een bekende Eritrese zangeres.

Ik vind hun Facebookpagina en stuur een voorzichtig bericht. 'Ik heb gehoord dat jullie misschien weten hoe ik aan een krar kan komen.' Meteen krijg ik antwoord van Arnold, één van de bandleden. 'Ik heb er één in mijn auto

liggen. Morgen breng ik hem.' Wow, zo makkelijk kan dat dus gaan. Geweldig! Ook dat Arnold hem gewoon wil weggeven!

We spreken af in Occii, een alternatief theater vlakbij de noodopvang. Wij komen met vier mannen en twee vrijwilligers, Arnold heeft zijn zoontje bij zich, een blonde peuter. En de krar natuurlijk. Gebreab speelt het instrument het beste; hij was in Eritrea in te huren voor bruiloften. Daarom neemt hij de krar in ontvangst. Dat wordt niet overlegd, dat gaat gewoon zo. Maar ik weet inmiddels dat de Eritreeërs alles delen: shampoo, eten, een fiets, dus dat zal met de krar ook wel gebeuren.

Natuurlijk moet Gebreab wel ter plekke zijn kunsten laten zien. Hij speelt, maar het gaat niet lekker, zegt hij. Het plectrum dat Arnold hem geeft, is te hard, te stijf. Daarom stopt hij er maar mee. Teklat heeft intussen Arnolds zoontje op zijn arm genomen. Hij mist zijn eigen kinderen, zegt hij. Het blonde jongetje vindt het prima dat een onbekende meneer hem zomaar optilt en met hem babbelt.

Onderweg naar de noodopvang vindt Teklat op straat zo'n plastic sliert waarmee bundels kranten bij elkaar gehouden worden, en geeft hem aan Gebreab. Het blijkt een prima alternatief voor het plectrum te zijn.

Als we terug zijn in de noodopvang speelt en zingt Gebreab in de centrale hal. Veel Eritreeërs en een paar Syriërs komen kijken, meezingen en dansen. Wat een gezellige boel! De rustige, verlegen Gebreab is ineens het middelpunt. Teklat vertelt dat dit lied gaat over het missen van familie. Dat is wel erg toepasselijk voor deze mannen die soms meer dan een jaar onderweg zijn geweest naar Europa en al die tijd geen of weinig contact hebben gehad met hun vrouw en kinderen. Oef, het is dus niet alleen maar leuke gezellige muziek, zoals ik als buitenstaander dacht!

ETEN IN DE KERK

Medevrijwilligster Jeanet heeft al een paar zondagen achter elkaar alle vijftientig Eritreeërs uit de Havenstraat meegenomen naar haar kerk, de Engelse kerk in het centrum van Amsterdam. Ik snap niet wat ze daar aan vinden, want veel van hen verstaan geen of maar een beetje Engels, maar misschien vinden ze het fijn om gewoon in een kerk te zijn. En twee keer een wandeling van drie kwartier met je landgenoten is vast leuker dan weer een middag niksen in de noodopvang.

Jeanet vraagt of ik volgende week ook kom. Ze gaan dan na de kerkdienst Eritrees koken. Ik heb geen zin om naar een kerk te gaan, want ik ben zo atheïstisch als maar kan, maar dat durf ik niet te zeggen. Ik werk immers als vrijwilliger voor het Leger des Heils, een organisatie met een Christelijke identiteit, zoals ze het zelf noemen. En ik wil Jeanet en de Eritreeërs ook niet voor het hoofd stoten.

Maar eten, en zeker Eritrees eten, daar houd ik wel van! Het komt me bijzonder goed uit dat ik die zondagochtend moet werken, maar 's middags vrij ben. 'Ik help wel met boodschappen doen' stel ik voor. Dat vindt Jeanet een goed idee. Als ik na mijn werk aankom in de kerk, hangen alle Eritreeërs er op de banken in de huiskamer boven de kerkzaal. Het duurt even voor ik Simret ontwaar, de